

REFERENCES

1. Kyyak, S.R. (2006), Ukrainian Catholic Identity: genesis, problems, Nova Zoria, Ivano-Frankivsk, 632 p. (ukr).
2. Shepetyak, O.M. (2014), Theological innovations of the Second Vatican Council, *Scientific Works of the National University «Ostroh Academy»*, 176-184, available at: <http://eprints.oa.edu.ua/2691/1/20.pdf>
3. Yarotskiy, P. (2001)б Discourse aggiornamento from soteriological exclusive to inculturation, in: *Faith and reason - two wings of the human spirit*, Naukova Dumka, Kyiv, 204-215 (ukr).4. The documents of the Second Vatican Council. Constitution Decrees Declaration (1996), Svichado, Lviv (ukr). 5. Dulumen, P. (2002), Christian Doctrine. Dogmatic Texts of the III-XX centuries, the Teaching of the Church, *Publishing St. Peter*, Saint Petersburg, 550 p. (rus).
6. Heyes, Michael A. [Ed.] and Gearon, Leam (1998), Contemporary Catholic Theology, *BBI Publishing*, Moscow, 550 p. (rus).
7. Murray, R. (2002), Vatican II and the Bible, *Fortieth Anniversary of Vatican II Symposium / Vatican II - Voice of The Church [website]*, available at: <http://vatican2voice.org/92symp/murray.htm> (accessed 20.12.2016)
8. Ratzinger, J. (1967), The Dogmatic Constitution on Divine Revelation [A Commentary, *Bulletin Dei Verbum*. - 74/75. - 1967 (eng).
9. Hahn, Scott W. (2014), The Sacramentality of Scripture : "Dei Verbum" and the Biblical insights of Joseph Ratzinger, [*America: the national catholic review*, available at: <http://www.americamagazine.org/sacramentality-scripture-text> (accessed 20.12.2016).
10. Benedict XVI (2010), Post-Synodal Apostolic Exhortation *Verbum Domini* of the Holy Father Benedict XVI to the Bishops, Clergy, Consecrated Persons and the Lay Faithful on the Word of God in the Life and Mission of the Church, available at : http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/ru/apost_exhortations/documents/hf_ben-xvi_exh_20100930_verbum-domini.html (rus).
11. Heyes, Michael A. [Ed.] and Gearon, Leam (1998), Contemporary Catholic Theology : a Reader, *The Continuum Publishing Company*, New York, 512 p. (eng).

© Санніков Сергій

Надійшла до редакції 14.12.2016

УДК 130.2

СКИРТАЧ ВІОЛЕТТА,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціально-політичних та правових наук
Донбаського державного педагогічного університету, м. Слов'янськ

ГОНТАРВАСИЛЬ,

Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ

ПОСТМЕТАФІЗИЧНА ОНТОЛОГІЯ ТА ПРАГМАТИКА ФІЛОСОФСЬКО-КЛІНІЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена виявленню загальних та відмінних ознак тематизації та методології розв'язання постметафізичної онтології та прагматики філософсько-клінічного дискурсу. Визначено філософсько-клінічний дискурс як особливий комунікативний процес, смисли мовних висловлювань якого акцентують не на синдромах захворювання, а виявляють феноменологію внутрішнього досвіду патологічного суб'єкта, його комунікативну взаємодію та ефекти полісуб'єктної соціальності. Висновки дослідження узагальнено в таких положеннях: сучасний клінічний дискурс базується на позитивістсько-біологічній спрямованості знань про людину й постає одним із способів суспільного контролю, оскільки він є основою для продукування та відтворення репресивної медично-фармацевтичної ідеології; філософсько-клінічний дискурс відкриває можливість зняття домінування суто клінічного дискурсу; передумовою такого зняття визнано парадигмальну зміну уявлень про суб'єкта.

Ключові слова: суб'єкт; клінічний дискурс; філософсько-клінічний дискурс; ідентичність; турбота.

Постановка проблеми. Якщо виходити з різноплановості філософського та клінічного дискурсу, то виникають деякі складнощі при здійсненні їх синтезу в межах єдиного проблемного поля. Попередні спроби їх синтезу, здійснювані в рамках пріоритету або загальногуманітарної, або позитивістської методології, привели в різні часи до перебільшення ролі або власне

філософського знання, або значення знання клінічного. Крім того, різні клінічні напрями звертаються до різних антропологічних концептуалізацій, методологічних обґрунтувань, перебуваючи нерідко на позиціях суперечності. Тим не менше, загальним ґрунтом їх синтезу є досвід хвороби.

На сучасному етапі про філософсько-клінічний дис-

курс можна говорити лише в діяхронічно-синтагматичному значенні сукупності текстів, тематично об'єднаних питаннями філософського осмислення клінічних практик і теорій. Становлення філософсько-клінічного дискурсу в якості функціональної ланки в системі виробництва знань (синхронічно-парадигматичне узагальнення) є стратегічною метою, на шляху до реалізації якої ми прагнемо вирішити етапне завдання - виявити характер трансформацій засобів філософської рефлексії (концепт суб'єкта), необхідних для трансляції або навіть трансплантації цих засобів до предметного поля психіатрії як дотичного до предмету філософування відгалуження клініки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми.

Для оцінки досягнутого рівня вивчення поставленої проблеми авторами були проаналізовані різноманітні дослідницькі стратегії дискурсу:

- прагматично об'єднані підходи, що виходять із розуміння дискурсу як мовного акту, мовленнєвої дії, практики (Дж. Серль [18]). У такому контексті будь-яке висловлювання тлумачиться не з точки зору його семантичних характеристик і якостей, а прагматично, як дія;

- стратегії, які розглядають дискурс як насильство в постмодерністському контексті та враховують ідеологічний потенціал дискурсу, владу - знання (М. Фуко [3], П. Серіо [19], які є представниками переважно французької філософської думки, що орієнтовані на опис дискурсивної інституалізації соціальної реальності);

- конверсаційний аналіз (Г. Гарфінкель [10], Дж. Джі [11]), у якому авторами виявляються мовні способи організації мікросоціальної взаємодії учасників комунікативних подій, аналізуються повсякденні форми розмов, тематизується мікрорівень соціальної практики, досліджується формування соціальної реальності протягом побутових розмов. Завдання конверсаційного аналізу полягають в описі соціальних практик, на основі яких співрозмовники конструюють свою власну поведінку та інтерпретують поведінку іншого. Так, Дж. Джі розуміє під дискурсом "логічно пов'язані висловлювання, що мають сенс для певної спільноти, наприклад, у розмові або оповіданні [11, с. 115]". Методологічні переваги дискурсивної аналітики мікрорівня комунікації британський соціолог Ф. Аттенборо вбачає в ефективних засобах "дрібного масштабування соціального простору та розгляді категорій ґендеру, мови та медіа "знизу догори". У будь-якій рекламі, романах, газетах, ЗМІ, соціальних медіа-платформах і чатах інтернет-форумів кожне слово береться в контексті ширших дискурсивних, риторичних та перформативних мереж" [5, с. 143]. Особливість досліджуваного методу - безпосередньо в емпіричній базі дослідження;

- бірмінгемська школа (С. Холл [14]), що вважала дискурс-аналіз проектом культурних досліджень із акцентом на семіотичних, культурних аспектах, ідеологізації, придушенні, процесах кодування і декодування;

- більш академічні та теоретично вивірені німецькі школи, представлені конструктивістськими та прагматично налаштованими теоріями К.-О. Апеля [4] та Ю. Габермаса [13]. Ці теорії побудовані на основі кантіанського розуміння дискурсу як раціональної процедури, нормативного формально-логічного утворення. Дискурс тут протиставляється позараціональним та ірраціональним феноменам, інакше кажучи, дискурс є тим, що промовляється: що не промовляється, дискурсом не є. К.-О. Апеля та Ю. Габермаса приваблює дискурс як елемент консенсусу;

- американські школи дискурсивної психології (Дж. Поттер [16; 17]) і діяльнісно орієнтовані теорії дис-

курсу. Дискурсивну психологію цікавить дискурсивне конструювання психічної реальності та репертуар інтерпретацій як прагматичного інструменту комунікації для конструювання власної ідентичності або ідентичності іншого. Те, що відрізняє американські школи - це презумпція суб'єкта, який завжди є ядром комунікативної практики.

- критичний дискурс-аналіз (Т. А. ван Дейк [1; 6], Н. Феркло [8; 9]), який є найбільш радикальною версією дискурсивної стратегії та досліджує зловживання влади шляхом використання мови, розглядає співвідношення мови та ідеології, викриває дискурс через виявлення політекономічних настанов і мотивів, конструювання суб'єктів у текстах різних рівнів. Т. А. ван Дейк зауважує, що "критичний дискурс-аналіз є не так складовою соціальної та політичної аналітики контекстів мовлення, як конкретною позицією щодо зловживань владою з боку медійних корпорацій... Він пояснює, яким чином символічні політичні еліти та засоби масової інформації здатні контролювати публічні обговорення, тим самим сприяючи відтворенню ідеологій" [6].

Саме критичний дискурс-аналіз, на нашу думку, є найбільш доцільним у запропонованій статті.

Метою дослідження є комплексне осмислення постметафізичної онтології та прагматики філософсько-клінічного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Зasadничим у теоріях дискурсу є положення структуралістської та постструктуралістської філософії про наше сприйняття реальності не безпосередньо, а за допомогою мови. Ідеться про те, що завдяки мові ми не лише відображаємо, але й конструємо реальність. Реальність як така існує, але людині вона надана через певні дискурсивні значення. Саме такі дискурсивні значення формують і соціокультурні відносини, і соціокультурні ідентичності. Зміна значень у дискурсі відповідним чином трансформує сам світ як даність сущого у вигляді смислу. Тобто реальність постійно змінюється в результаті боротьби дискурсів.

Але якщо структуралістська теорія виходить із розуміння мови як незмінної структури, то постструктуралізм, ґрунтуючись у цілому на структуралізмі, змінює його в певних важливих питаннях.

Так, підтримуючи ідею про значення знаків не по відношенню до реальності, а через їх співвідношення всередині мережі знаків, тим не менше постструктуралізм відкидає розуміння мови як незмінної цілісної структури. Згідно з теорією Ф. де Сосюра, значення знаків з'ясовується в співвідношенні з іншими знаками (він застосовує метафору рибальської сітки, у якій кожен знак займає певне місце і є вузлом усієї мережі). Становище знака в мережі, відношення та відстань до інших знаків закріплює його значення. Проте постструктуралісти наполягали на змінності як самої позиції знаку, так і його значення залежно від зміни контексту. У мові утворюються структури, але існує не одинична система значень, а множинна; у кожному іншому дискурсі - інша система значень залежно від певної дискурсивної практики. Представники постструктуралістського підходу трактують дискурс як відкрити, незавершену структуру, як багатозначний спектр артикуляцій, де, крім уже зафіксованого значення, завжди є інші варіанти означування, які можуть змінювати структуру дискурсу. У дискурсів немає жорстко структурованих семіотичних кордонів і єдино можливої схеми артикуляції. Умовно дискурси поділяються на офіційні, які пройшли через процедури легітимації, і на неофіційні, тобто дискурси, які не підтримуються легалізованими суспільними практиками. Спосіб їх взаємодії можна визначити

як боротьбу дискурсів, у якій кожен дискурс прагне отримати перемогу над іншими дискурсивними практиками. Боротьба дискурсів здійснюється через певні соціальні групи, завдання яких є "відстоювання типу реальності, вигідного для конкретної групи" (Т. А. ван Дейк).

Різні дискурси пропонують і різне значення поняття "суб'єкта". Так, Л. Альтюсер, на противагу класичному західному розумінню суб'єкта, пропонує поняття звернення. Відповідно як суб'єкт приймається індивід, який реагує на це звернення.

М. Йорнгенсен та Л. Філіпс звертають увагу на те, що в "термінах теорії дискурсу суб'єкти стають певними позиціями в дискурсах. Загалом, саме Е. Лакло і Ш. Муфф використовують поняття "суб'єкт" у цьому розумінні в праці "Гегемонія і соціалістична стратегія" (1985). Однак у теорії Л. Альтюсера є економічний детермінізм, несумісний з теорією дискурсу; ...звернення до суб'єкта ідеологічне, оскільки воно приховує справжні відносини між людьми. Для Е. Лакло і Ш. Муффа немає ніяких "справжніх" соціальних відносин, детермінованих економікою. Але тим не менше люди отримують звернення за допомогою дискурсів: суб'єктів необхідно розглядати як "суб'єктні позиції" всередині дискурсивної структури. Дискурси завжди наказують людям позиції, які вони повинні займати як суб'єкти" [2, с. 55].

Якщо у філософсько-клінічному дискурсі вузловою точкою є поняття "суб'єкт", то в клінічному - "тіло". Навколо них викристалізуються інші знаки. Класична раціоналістична наука представляє простір хвороби так, що хворий розглядається не як суб'єкт, а як об'єкт хвороби. Словесний зв'язок лікарні як клініки, виокремлює досліджуваний об'єкт, що існує в режимі норми і патології, та вказує на позитивістсько-біологічну спрямованість знань про людину. Онтологія клінічного дискурсу превалює над онтологією хвороби. Категоризація хвороби, уявлення про хворобу як відповідний галузевий феномен приводить до уявлення про хворого та необхідність ізоляції хворого із природних умов та переміщення його до спеціальних закладів зі штучною соціальністю. Таким чином, псевдонаукове тлумачення патології в клінічному дискурсі стає обґрунтуванням антигуманного ставлення суспільства до такого суб'єкта. Боротьба суто клінічного та філософсько-клінічного дискурсів за легітимність і домінування в процесі означення і є областю дискурсивності.

Важливою функцією дискурсу є визначення ідентичності суб'єкта. Суб'єкт здобуває певну ідентичність за допомогою дискурсивного означення соціального світу і проведення процедур позиціонування всередині дискурсу. Дискурси визначають позиції, які займають їхні учасники. Співвідношення позицій має владний характер, у дискурсі артикульовані нормативи, повноваження, відповідно до яких відбувається соціальна поведінка. Наприклад, у клінічному дискурсі позиція "пацієнта" як об'єкта, а не суб'єкта відповідає очікуванню підпорядкованості останнього, який не може виходити за межі дозволеного.

Але суб'єкт отримує свою ідентичність у дискурсивних практиках. Саме цим зумовлена його розщепленість, відкритість до різних способів ідентифікації. У процесі боротьби клінічного та філософсько-клінічного дискурсу утворюються взаємовиключні ідентичності пацієнта як об'єкта або суб'єкта, що призводить до антагонізму, який, у свою чергу, може бути подоланий перearтикуляцією дискурсу, встановленням гегемонії.

Проблеми у виробленні теоретичних моделей аналітики суб'єкта в клінічному дискурсі та його перспектив зумовлені не в останню чергу мультипарадигмальним ландшафтом суб'єкта в клінічному дискурсі як нової

сфери міждисциплінарного знання. У цьому контексті особливої актуальності набувають саме філософські дослідження комплексного міждисциплінарного характеру зазначеної проблеми на засадах інтерпарадигмальної рефлексії та узагальнюючих підходів і оцінок.

Філософське дослідження трансформації суб'єкта дозволило виявити загальні та відмінні ознаки тематизації та методології розв'язання проблеми суб'єкта в межах різних філософських і гуманітарних теорій, імпліцитно чи експліцитно дотичних до визначення "клінічного" модусу буття людини. Проблематизація розуміння суб'єкта постала ключовою топікою становлення неklasичної філософії, зорієнтованої на перенормування категорій, морфології та синтаксису класичної філософії. Стратегії такого перенормування реалізовувалися в різних площинах наукового дискурсу: суто філософській (феноменологія, філософська антропологія, екзистенціалізм), міждисциплінарній (структуралізм, постструктуралізм), нефілософській (психоаналіз, семіотика, соціологія). Загальним для неklasичної думки є перехід від рефлексивно-волюнтарної моделі суб'єкта до онтологічно-функціональної моделі. Суб'єкт як функція визначається тільки в координатах певної буттєвої позитивності, певної площини конститування деякого досуб'єктного субстрату в якості суб'єкта, що реалізує окремі можливості, якими розподілено певний регіон буттєвості. Згідно з такою логікою, розробляються різноманітні версії теоретичної антропології, які набувають форм локальних онтологій, де через область специфічної локалізації схоплюють вияви певної буттєвої сили. "Клініка" постає однією з таких локалізацій, специфічним модусом суспільного буття з характерними викривленнями мови й поведінки, які й потрапляють у фокус критичного мислення. Конститування суб'єкта в локальності певного виробництва засвідчує невідповідність класичної теорії про автономного суб'єкта рефлексії та пізнання, здатного втриматися в протистоянні світу, підкорити його.

Наступний етап еволюції наукової думки визначається як перехід до постнеklasичного мислення, що зосереджується на суб'єкті пізнання, на людині, узятій у цілісності її існування, оскільки тільки в координатах екзистенціальної цілісності мислення виявляє власний зміст. Пізнання має набути онтологічного статусу, щоб подолати межі епістемологічного редукціонізму.

Більшість концепцій експліцитно або імпліцитно корелюють із цією загальною логікою наукового процесу. Формування клінічного дискурсу філософської антропології пов'язане з неklasичними теоріями критики модерної фігури рефлексивного та волюнтарного суб'єкта і модерної концепції свідомості як конститутивної, індетермінованої, самодостатньої буттєвості.

У діахронічному зрізі філософської традиції визначені діагностичні та терапевтичні стратегії переосмислення метафізики суб'єкта, що утворили предмет парадигмального узагальнення філософсько-клінічного дискурсу в горизонті сучасності.

Сучасні діагностичні стратегії філософії суб'єкта не долають суперечностей епістемологічного редукціонізму, оскільки вони або апелюють до інтенцій раннього М. Гайдегґера, або орієнтовані на дослідження механізмів функціонування конкретної суб'єктності, що, за відсутності трансцендентального обґрунтування, не може забезпечити ідентичність. Завдання терапевтичної концептуалізації суб'єкта, яке затребуване у філософсько-клінічному дискурсі, передбачає зняття розбіжностей трансцендентального й емпіричного досвіду. У такому контексті доцільним є переосмислення практичної функції суб'єкта.

У розробці терапевтичної концепції суб'єкта продуктивним виявилось зіставлення експлікацій поняття суб'єкта, розробленого в пізній творчості М. Гайдеґґера, генеалогії суб'єктивності М. Фуко та ідей Л. Виготського та Е. Ільєнкова. Незважаючи на відмінність вихідних теоретичних настанов, ці стратегії позитивно вирішують проблему кризи філософії суб'єкта на основі актуалізації принципу турботи про себе і на рівні емпіричного суб'єкта, і на рівні турботи про буття як таке. Ми виходимо з того, що обмеження життєвих можливостей і пов'язані з ними страждання суб'єкта викликані невиконанням онтологічного призначення.

Висновки

Присутність суб'єкта в клінічному дискурсі функціонально задана зовнішніми характеристиками, утім, і сам дискурс живе лише остільки, оскільки до нього залучений суб'єкт. Відповідно до досліджень М. Фуко, у масштабах окремо взятого дискурсу, яким і є клінічний дискурс, суб'єкт йому підпорядкований, вторинний, незначний, той, що грає за правилами дискурсу. Наявність клінічних доктрин як більш спеціалізованого дискурсу підсилює це підпорядкування. Нові взаємини суб'єкта з клінічним дискурсом можливі лише при позбавленні влади дискурсу над суб'єктом, що може виникнути в ситуації боротьби дискурсів, порушенні паритетності, у нашому випадку - завдяки формуванню філософсько-клінічного дискурсу, ключовими точками якого є не "тіло", "нагляд", "клініка", а "суб'єкт", "відповідальність", "турбота про суще".

ЛІТЕРАТУРА

1. Дейк Т. А. ван. Дискурс и власть: Репрезентация доминирования в языке и коммуникации / Тён А. ван Дейк. - М. : Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2013. - 344 с.
2. Йоргенсен М. В. Дискурс-анализ. Теория и метод / Марианне В. Йоргенсен, Луиза Дж. Филлипс. - [2-е изд., испр.]. - Харьков: Изд-во "Гуманитарный центр", 2008. - 352 с.
3. Фуко М. Воля к истине: По ту сторону знания, власти и сексуальности / М. Фуко ; [пер. с фр. С. Табачниковой]. - М. : Касталь, 1996. - 448 с.
4. Apels K.-O. Diskursverantwortung / Karl-Otto Apels // Verantwortung im Diskurs. - Berlin, Boston : DE GRUYTER, 2011. - P. 89-144. DOI: 10.1515/9783110251456.89
5. Attenborough F. Words, Contexts, Politics / Frederick Attenborough // Gender and Language. - 2014. - Vol. 8, Issue 2. - P. 137-145. DOI: 10.1558/genl.v8i2.137
6. Dijk Teun A. van Sociocognitive Discourse Studies [Електронний ресурс] / Teun A. van Dijk. - Режим доступу : <http://www.discourses.org/OldArticles/Sociocognitive%20Discourse%20Studies.pdf>.
7. Evans D. Language and identity / David Evans. - London : Bloomsbury, 2015. - 235 p.
8. Fairclough N. Discourse and social change / Norman Fairclough. - Cambridge : Polity Press, 1992. - 260 p.
9. Fairclough N. Critical discourse analysis: The critical study of language / Norman Fairclough. - Routledge, 2013. - 608 p. DOI: 10.4324/9780203809068
10. Garfinkel H. Ethnomethodological studies of work / Harold Garfinkel. - New York : Routledge, 2010. - 210 p.
11. Gee J. Social Linguistics and Literacies Ideology in Discourses, 4th / James Gee. - New York : Routledge, 2011. - 282 p. DOI: 10.4324/9780203814444
12. Grue J. Disability and discourse analysis / Jan Grue. - Farnham : Ashgate, 2014. - 156 p. DOI: 10.4324/9781315577302
13. Habermas J. Moralbewusstsein und kommunikatives Handeln / Jürgen Habermas. - Frankfurt-am-Mein : Suhrkamp, 1993. - 207 p.
14. Hall S. Foucault: Power, knowledge and discourse / Stuart Hall // Discourse Theory and Practice: a reader. - London : Sage, 2001. - P. 72-80.
15. Laclau E. Hegemony and Socialist Strategy. Toward a Radical Democratic Politics / E. Laclau, C. Mouffe. - London : Verso, 2001. - 197 p.
16. Potter J. Representing reality: discourse, rhetoric and social construction / J. Potter. - London : Sage, 1996. - 254 p. DOI: 10.4135/9781446222119
17. Potter J. Re-reading discourse and social psychology: transforming social psychology / J. Potter // British Journal of Social Psychology. - 2012. - № 51 (3). - P. 436-455. DOI: 10.1111/j.2044-8309.2011.02085.x
18. Searle J. R. Making the Social World: The Structure of Human Civilization / John R. Searle. - Oxford : Oxford University Press, 2010. - 208 p. DOI: 10.1093/acprof:osobl/9780195396171.001.0001
19. Seriot P. Analyse du discours politique soviétique / Patrick Seriot. - Paris : IMSECO, 1985. - 362 p.

Скиртач Вioлетта,

кандидат философских наук, доцент кафедры философии, социально-политических и правовых наук Донбасского государственного педагогического университета, г. Славянск

Гонтарь Василий,

Донбасский государственный педагогический университет, г. Славянск

ПОСТМЕТАФИЗИЧЕСКАЯ ОНТОЛОГИЯ И ПРАГМАТИКА ФИЛОСОФСКО-КЛИНИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Цель работы заключается в выявлении общих и отличительных признаков тематизации и методологии решения проблемы субъекта в рамках различных дискурсов, имплицитно или эксплицитно касающихся определения "клинического" модуса бытия человека. Методология исследования сочетает приемы дискурсивной аналитики и общие принципы историко-философской науки. Научная новизна исследования заключается в определении философско-клинического дискурса как особого коммуникативного процесса, в котором смыслы языковых высказываний акцентируют внимание не на синдромах заболевания, а выявляют феноменологию внутреннего опыта патологического субъекта, его коммуникативное взаимодействие и эффекты полисубъектной социальности. Клинический дискурс представляет пространство болезни, где больной рассматривается не как субъект, а как объект болезни. Онтология клинического дискурса превалирует над онтологией болезни. Представление о болезни как предмете определенной отрасли приводит к представлению о необходимости изоляции больного из естественных социальных условий в специально созданные заведения. Выводы исследования обобщены в следующих положениях: современный клинический дискурс базируется на позитивистской направленности знаний о человеке и является формой обще-

ственного контролю, поскільки служить основою для виработки и воспроизведения репресивной медико-фармацевтической идеологии; критика философско-клинического дискурса открывает возможность снятия доминирования этого дискурса; предпосылкой такого снятия является парадигмальное изменение представлений о субъекте.

Ключевые слова: субъект; клинический дискурс; философско-клинический дискурс; идентичность; забота.

Skyrtach Violeta,

*PhD, assistant professor of philosophy, social, political and legal sciences
of Donbass State Pedagogical University, Sloviansk*

Gontar Vasyly,

Donbass State Pedagogical University, Sloviansk

POSTMETAPHYSICS ONTOLOGY AND PRAGMATICS OF PHILOSOPHICAL AND CLINICAL DISCOURSE

The purpose is to identify common and distinctive features of concepts and methodology of the problem of subject within different discourses, implicitly or explicitly relevant to the definition of "clinical" mode of human existence. The research methodology combines techniques of discourse analysis and basic principles of historical and philosophical studies. Scientific novelty of the research lies in definition of the clinical philosophical discourse as a special communicative process, where utterances not only focus on disease syndromes, and reveal phenomenology of inner experience of a pathological self, but also structure a certain type of sociality. Clinical discourse represents the space where the patient is treated not as a subject but as an object of disease. Ontology of clinical discourse prevails over ontology of disease, since its structures determine the notion of disease as such. Categorization of the disease, the idea of disease as a phenomenon subdued to professional authority leads to the idea of the need for patient's isolation from the natural environment and removing him to special social institutions. A great while authenticity of the individual had been determined through the testimony of others and manifestation of one's connection to others; then authenticity begun to establish through the discourse, which individual was able or obliged to deliver about himself/herself. The clinician doctrines share the intention to reduce the patient's self to its bodily dimension, while ignoring social determinants of psychological deviations. Conclusions of the study are summarized in the following positions: the current clinical discourse is based on the positivist-biological trend in humanitarian knowledge and it is the basis for the production and reproduction of medical and pharmaceutical repressive ideology; philosophical clinical discourse opens the possibility of overcoming the dominance of purely clinician discourse; such a transformation is possible only after a paradigm shift in understanding the category of subject.

Keywords: subject; clinical discourse; philosophical and clinical discourse; identity; care.

REFERENCES

1. Dijk, T. van (2013), *Diskurs i vlast: reprezentatsiia dominirovaniia v iazyke I komunikatsii* [Discourse and Power: Representation of dominance in language and communication], LIBROKOM Publ., Moscow, 344 p.
2. Jorgensen, M. (2008), *Toriia i metod* [Discourse analysis. The theory and method], Humanitarian Center Publ., Kharkiv, 352 p.
3. Foucault, M. (1996), *Volia k istine: po tu storonu znaniia, vlsti i seksualnosti* [Will to truth: Beyond the knowledge, power and sexuality], Kastal Publ., Moscow, 448 p. (rus).
4. Apels, Karl-Otto (2011), *Diskursverantwortung*, in: *Verantwortung im Diskurs*, DE GRUYTER, Berlin, Boston; 89-14. DOI: 10.1515/9783110251456.89
5. Attenborough, F. (2014), *Words, Contexts, Politics. Gender and Language*, Vol. 8, Issue 2, pp. 137-145 DOI: 10.1558/genl.v8i2.137
6. Dijk, Teun A. van (2016), *Sociocognitive Discourse Studies*, available at: <http://www.discourses.org/OldArticles/Sociocognitive%20Discourse%20Studies.pdf>.
7. Evans, D. (2015), *Language and identity*, Bloomsbury, London, 235 p. (eng).
8. Fairclough, N. (1992), *Discourse and social change*, Polity Press, Cambridge, 260 p.
9. Fairclough, N. (2013), *Critical discourse analysis: The critical study of language*, Routledge, 608 p. DOI: 10.4324/9780203809068
10. Garfinkel, H. (2010), *Ethnomethodological studies of work*, Routledge, New York, 210 p.
11. Gee, J. (2011), *Social Linguistics and Literacies Ideology in Discourses*, 4th, Routledge New York, 282 p. DOI: 10.4324/9780203814444.
12. Grue, J. (2014), *Disability and discourse analysis*, Ashgate, Farnham, 156 p. DOI: 10.4324/9781315577302.
13. Habermas, J. (1993), *Moralbewusstsein und kommunikatives Handeln*, Frankfurt-am-Mein, Suhrkamp, 207 s.
14. Hall, S. (2001), *Foucault: Power, knowledge and discourse*, in: *Wetherell M. (ed). Discourse Theory and Practice: a Reader*, Sage, London, 72-80 (eng).
15. Laclau, E. and Mouffe, C. (1985), *Hegemony and Socialist Strategy. Toward a Radical Democratic*, Verso, London, 197 p. (eng).
16. Potter, J. (1996), *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*, Sage, London, 254 p. DOI: 10.4135/9781446222119.
17. Potter, J. (2012), *Re-reading discourse and social psychology: transforming social psychology. British Journal of Social Psychology*, 51 (3), pp. 436-455. DOI: 10.1111/j.2044-8309.2011.02085.x.
18. Searle, J.R. (2010), *Making the Social World: The Structure of Human Civilization*. Oxford, Oxford University Press, 2010. 208 p. DOI:10.1093/acprof:osobl/9780195396171.001.0001.
19. Seriot, P. (1985), *Analyse du discours politique sovietique*, IMSECO, Paris, 362 p. (fr).